

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту
Кафедра обліку та аудиту

ЗАГЛАДА КАТЕРИНА АНАТОЛІЇВНА

Реферат

кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА
МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ (ЗА ДАНИМИ
ПІДПРИЄМСТВА «XXX»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник: кандидат
економічних наук, доцент
Бірченко Наталія Олександрівна

Харків – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з обов'язкових умов здійснення процесу виробництва є забезпечення його предметами праці (виробничими запасами) – сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, комплектуючими виробами тощо, з яких або за допомогою яких здійснюється виробництво продукції. Виробничі запаси промислових підприємств становлять значну частку в активах балансу і впливають на результати господарської діяльності та реальний фінансовий стан підприємства (залишки оборотних коштів, темпи їх обігу, собівартість, прибуток, рентабельність тощо). Таким чином від достовірності, об'єктивності, правдивості та повноти відображення господарських фактів, пов'язаних із рухом виробничих запасів, залежить правдивість і неупередженість усіх суттєвих для користувачів показників.

Оптимізація та контроль виробничих запасів – один із головних факторів зменшення собівартості продукції та покращення результатів діяльності підприємства. Це зумовлює необхідність по-новому визначити роль, місце і зміст обліку і аудиту виробничих запасів, обґрунтувати його методологію в системі управління. Адже в ринкових відносинах у вигіднішому положенні виявляються ті підприємства, котрі вміють краще аналізувати виробничу ситуацію і приймати ефективні рішення (в тому числі й щодо оптимізації виробничих запасів), швидше адаптуватися до змін кон'юнктури.

Вирішенню теоретичних і практичних питань обліку та аудиту виробничих запасів присвячено значну кількість досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як В.М. Бойко, Ф.Ф. Бутинець, А.Б. Борисов, Н.Дж. Еквілайн, І.А. Карабаза, Т.Г. Маренич, К.Є. Нагірської, А.А. Оглобин, М.С. Пушкар, І.Б. Садовська, В. Сопко, Л.К. Сук, К.М. Таньков, О.М. Тридід, А.О. Черниш, І.Б. Швець, Р.Ф. Якобс та багато інших.

Проте ряд актуальних питань залишається не розкритим. Так, потребують подальшого опрацювання сутність та класифікація виробничих запасів, відображення інформації за виробничими запасами в документах та на рахунках бухгалтерського обліку, формування відповідних змістовних розділів облікової політики підприємства в частині запасів, удосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей ведення обліку та аудиту виробничих запасів, розробка теоретичних і практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Для досягнення визначеної мети поставлені такі завдання:

- розкрити економічний зміст та класифікацію запасів;
- обґрунтувати завдання обліку запасів;
- дослідити питання оцінки виробничих запасів;
- обґрунтувати сутність аудиту виробничих запасів та його нормативно-інформаційне забезпечення;
- провести аналіз виробничо-фінансової діяльності підприємства;
- розглянути особливості ведення первинного, складського, синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів на підприємстві;

- узагальнити методику проведення аудиту виробничих запасів та оформлення його результатів;

- розробити шляхи удосконалення обліку та аудиту виробничих запасів.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів на промислових підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні, організаційні аспекти ведення обліку і аудиту виробничих запасів на підприємстві агропромислового комплексу.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи були використані загальнонаукові методи пізнання господарських явищ і процесів. Діалектичний аналіз, синтез, індукцію, дедукцію використано для дослідження теоретичних засад ведення обліку. Методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння дозволили розкрити сутність виробничих запасів. В аналітичних дослідженнях були застосовані методи порівняння, групування, спостереження, графічного зображення, табличного подання.

Інформаційною базою досліджень стали законодавчі та нормативні документи України, результати теоретичних та практичних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів з питань обліку наявності та використання виробничих запасів, матеріали науково-практичних конференцій, дані бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності ПрАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області за 2018-2019 рр.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною роботою. Наукові розробки, узагальнення, практичні пропозиції та висновки, що містяться у кваліфікаційній роботі та виносяться на захист, одержані автором особисто.

Публікації. Результати досліджень опубліковані автором у 2 наукових працях загальним обсягом 0,3 ум. друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 92 сторінках комп'ютерного тексту, містить 11 таблиць та 3 рисунка. Список використаних джерел налічує 102 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У *першому розділі* «Теоретичні основи обліку та аудиту виробничих запасів» розглянуто економічний зміст, класифікацію і завдання їх обліку; оцінку виробничих запасів; порядок розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності; мету, завдання та нормативно-інформаційне забезпечення аудиту виробничих запасів.

У *другому розділі* «Стан обліку та аудиту виробничих запасів» розкрито організаційно-економічну характеристику підприємства, первинний, синтетичний і аналітичний облік виробничих запасів, методику проведення аудиту виробничих запасів та оформлення його результатів.

У третьому розділі «Удосконалення обліку та аудиту виробничих запасів» розкрито: удосконалення обліку та аудиту виробничих запасів; аудит в умовах застосування комп'ютерних технологій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретико-методичні положення та запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення обліку та аудиту виробничих запасів в агропродовольчих підприємствах. Висновки та пропозиції, сформовані на основі результатів дослідження, полягають у наступному:

1. В роботі на основі літературних джерел представлено деталізовану класифікацію виробничих запасів. Однак, на нашу думку, хоча представлена класифікація запасів і є розширеною, проте вона не враховує такі аспекти як термін зберігання (термінові; строкові; без термінові) та напрям використання (у виробництво; на адміністративні потреби; для збуту; інші).

2. При відпуску запасів у виробництво, продаж чи іншому вибутті їх оцінка може здійснюватись за одним з методів, визначених П(С)БО 9 «Запаси». На досліджуваному підприємстві використовується метод середньозваженої собівартості. За цим методом при різних цінах на запаси визначається середня ціна, за якою потім списується собівартість запасів. Доцільність використання даного методу оцінки запасів зумовлена рівномірністю їх списання, реальністю стану залишків запасів у балансі та вартості витрачених матеріальних цінностей.

3. Аудит виробничих запасів є важливою складовою перевірки на підприємстві. Аудит призначений для того, щоб здійснювати контроль за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами, встановити повноту і правильність відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами, дослідити стан складського господарства запасів, перевірити дотримання обраних методів обліку виробничих запасів, які зазначені у наказі про облікову політику. Основне призначення аудиту виробничих запасів – допомога клієнту у визначенні основних недоліків, порушень та помилок в обліку виробничих запасів, можливість ліквідувати їх та запобігти подальшому виникненню, що призведе до покращення фінансового стану підприємства. Тому правильна та раціональна організація і методика аудиту виробничих запасів допоможе аудиторі досягти поставленої мети.

4. Проведено оцінку основних економічних та фінансових показників ПрАТ «Балаклійське ХПП». спеціалізувалося на вирощуванні соняшника та зернових культур, питома вага яких в структурі товарної продукції склала відповідно 32,95 % та 26,25 %, а також на виробництві продукції борошномельно-круп'яної промисловості, питома вага якої в структурі товарної продукції склала 23,29 %. Валова продукція в постійних цінах в 2019 році в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 2,1 % і склала 53816,2 тис. грн., товарна продукція за аналогічний період – зменшилася на 19,2 % і

склала 119246,0 тис. грн. Площа сільськогосподарських угідь за 2017-2019 роки зменшилася на 20,3 % і склала 4790,3 га.

Середньооблікова чисельність працівників в 2019 році в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 23,7 % і склала 158 чол., середньорічна вартість основних засобів зменшилася на 11,6 % і становила 79839,5 тис. грн., середньорічна вартість оборотних активів збільшилася на 40,6 % і склала 180922,0 тис. грн. В 2019 році збиток становив 45144,0 тис. грн. Рівень збитковості підприємства в 2019 році склав 6,2 %. Отже, підприємство має звужений тип відтворення.

5. ПрАТ «Балаклійське ХПП» неліквідне та неплатоспроможне підприємство, так як всі показники не відповідають значенням, що рекомендуються. Підприємство не має достатньо оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань.

6. Оборотність активів (коефіцієнт ресурсовіддачі) в ПрАТ «Балаклійське ХПП» в 2019 році склав 0,43, що на 0,15 менше, ніж в 2017 році. Фондовіддача в 2019 р. складає 1,49, що на 0,14 менше в порівнянні з 2017 роком. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився на 0,49 і склав 0,66. Відповідно, період одного обороту оборотних активів збільшився на 232 дні і склав 545 днів. Період погашення кредиторської заборгованості, днів в 2019 році в порівнянні з 2017 роком збільшився на 98 днів і склав 196 днів. За системою показників ділової активності підприємства можна зробити висновок, що ділова активність знижується.

7. В 2019 році ПрАТ «Балаклійське ХПП» отримало збиток від реалізації продукції в розмірі – 7903,0 тис. грн. При цьому рівень збитковості реалізованої продукції склав 6,6 %. Збитковість витрат на реалізацію продукції (збитковість підприємства) в 2019 році склала 6,2%. Такі зміни характеризують зниження ефективності діяльності підприємства.

8. Підприємство у 2017 році отримало у результаті господарської діяльності (всіх видів) від'ємне значення чистого руху грошових коштів. У 2018 році чистий грошових коштів позитивний – 178,0 тис. грн, а вже у 2019 році знову від'ємне значення чистого руху грошових коштів 187,0 тис. грн., що навіть перевищило минулорічне позитивне значення чистого руху коштів.

9. Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності у звітному році в порівнянні з попереднім зріс на 46521,0 тис. грн, або у 3,3 рази. Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності у звітному році в порівнянні з попереднім зріс на 1815 тис. грн, або на 100,1 %. В 2019 році мало місце суттєве збільшення відтоку, пов'язаного з фінансовою діяльністю на 48701, 0 тис. грн, що у 3,3 разів перевершувало надходження у попередньому році. Недостатність надходжень грошових засобів для покриття потреб підприємства зумовлює їх дефіцит.

10. Документальним відображенням формування облікової політики є Наказ про облікову політику. Для ведення бухгалтерського обліку в ПрАТ «Балаклійське ХПП» створено бухгалтерську службу. Для зручності ведення облікового процесу на підприємстві використовується автоматизована форма

обліку на основі програми «1С: Бухгалтерія 7.7». Це забезпечує високий рівень організації праці бухгалтерів; підвищує оперативність, точність та аналітичність облікової інформації; сприяє прискоренню документообігу та складання звітності.

11. Первинний та складський облік на даному підприємстві відповідає всім встановленим вимогам. До позитивних моментів обліку можна віднести: якісне оформлення первинної документації; своєчасне складання виробничих звітів та зведеної документації; дотримання графіку документообігу. Недоліками ведення обліку на підприємстві є: використання документів не типової форми; допускається несвоєчасне складання первинних документів; іноді первинні документи здаються без підписів та інше.

12. Для обліку сировини, матеріалів, тари, палива, запасних частин та інших матеріалів на підприємстві призначено рахунок 20 «Виробничі запаси». В ПрАТ «Балаклійське ХПП» в програмі «1С: Бухгалтерія 7.7» синтетичний облік операцій за рахунком 20 «Виробничі запаси» ведеться в реєстрі «Журнал-ордері і Відомість по рахунку 20».

13. Запропоновано транспортно-заготівельні витрати враховувати на окремому аналітичному рахунку 209 «Витрати на придбання виробничих запасів», який потрібно ввести до складу субрахунків по рахунку 20 «Виробничі запаси». Рекомендований склад рахунку 209 «Витрати на придбання виробничих запасів»:

- 209.1 Транспортно-заготівельні витрати
- 209.2 Оплата праці вантажникам
- 209.3 Витрати на ремонт приймального пункту
- 209.4 Витрати на зберігання виробничих запасів
- 209.5 Інші витрати.

14. В наказі про облікову політику підприємства зовсім мало приділено уваги обліку наявності та руху виробничих запасів, лише відзначено: терміни проведення інвентаризації та спосіб обліку транспортно-заготівельних витрат за допомогою методу середнього відсотка. Нами пропонується доповнення до облікової політики у частині обліку виробничих запасів підприємства щодо обліку транспортно-заготівельних витрат .

15. Об'єктами внутрішньогосподарського контролю є дії, події, господарські операції, діяльність центрів відповідальності. Але особлива увага приділяється достовірному і правильному обліку виробничих запасів. Функції внутрішнього аудиту виробничих запасів полягають у сприянні здійсненню контролю всередині підприємства і виконанні захисної ролі, пов'язаної зі зберіганням виробничих запасів і отриманням точної інформації. Обов'язки внутрішніх аудиторів визначаються керівництвом ПрАТ «Балаклійське ХПП».

16. Послідовність етапів внутрішнього контролю, що встановлюється порядком організації перевірок робочими групами, в ПрАТ «Балаклійське ХПП» повинна бути наступною: визначення об'єкта перевірки, її завдань, складу робочих груп; аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності структурного підрозділу за звітами; складання робочої програми,

конкретизація завдань кожного члена групи, їх обговорення з учасниками перевірок, вручення кожному з них конкретного завдання, а також проведення детального інструктажу щодо виконання завдань.

17. Запропоновано проведення діагностики системи управління запасами ПрАТ «Балаклійське ХПП» при виконанні аудиту виробничих запасів з використанням розробленого переліку питань.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Заглада К.А., Лук'янов П.О., Борзенко І.А. Інвентаризація як метод внутрішнього контролю на підприємстві. *Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства*: збірник наукових праць. Харків: ХНТУСГ, 2020, № 3. С. 93-96.

2. Заглада К.А., Рибка Л.П., Борзенко І.А. Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством. *Актуальні проблеми розвитку сучасної науки*: матеріали XV всеукр. наук-практ. конф., (м. Полтава, 21 травня 2020 р.). Полтава: Видавець Шевченко Р.В., 2020. С. 150-152.

АНОТАЦІЯ

Заглада К.А. Організація бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів за національними та міжнародними стандартами (за даними ПрАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеню вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020 р.

Кваліфікаційна робота присвячена обліку та аудиту виробничих запасів та пошуку шляхів їх вдосконалення на прикладі ПрАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області.

Проблеми обліку виробничих запасів в сучасних умовах набувають особливої актуальності в зв'язку з потребою швидкої і достовірної інформації. Станом на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому. Для забезпеченості підприємства виробничими запасами та ефективного їх використання необхідно вживати комплекс заходів, щодо виявлення,

кількісного вимірювання та реалізації виявлених заходів. Для цього необхідно здійснювати систематичний облік і аудит виробничих запасів.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти обліку та аудиту виробничих запасів: їх економічний зміст, завдання обліку, класифікацію та оцінку. Розкрито сутність аудиту виробничих запасів та його нормативно-інформаційне забезпечення. Проведено глибокий аналіз виробничо-фінансової діяльності підприємства, що досліджується. Розглянуто особливості ведення первинного, складського, синтетичного і аналітичного обліку виробничих запасів. Узагальнено методику проведення аудиту виробничих запасів та оформлення його результатів. Подані рекомендації щодо вдосконалення обліку і аудиту виробничих запасів для підприємств. У результаті дослідження уточнено сутність виробничих запасів; удосконалено класифікацію виробничих запасів; доповнено зміст облікової політики щодо обліку транспортно-заготівельних витрат придбаних виробничих запасів; запропоновано проведення діагностики системи управління запасами при виконанні аудиту виробничих запасів з використанням розробленого переліку питань.

Реалізація запропонованих напрямів удосконалення обліку запасів призведе до значного підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль за наявністю, рухом і використанням виробничих запасів, а також досягти їх економії.

Ключові слова: виробничі запаси, облік, аудит, первинні документи, облікові реєстри, автоматизація обліку.

SUMMARY

Zaglada K.A Organization of accounting and audit of production stocks according to national and international standards (according to the data of PJSC «Balakliya Bakery Reception Company» of Balaklia, Kharkiv region). – Manuscript.

Qualification work for the Bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and taxation». – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020.

Qualification work is devoted to the accounting and audit of production stocks and finding ways to improve them on the example of PJSC «Balaklia Bread Receiving Enterprise» of Balaklia, Kharkiv region.

The problems of inventory accounting in modern conditions are especially relevant due to the need for fast and reliable information. As of today, it is important to address the issue of adapting the modern inventory system in enterprises to the requirements of optimizing the efficiency and reliability of information for management in order to streamline the management of such assets and improve the efficiency of economic entities as a whole. In order to provide the enterprise with production stocks and their effective use, it is necessary to take a

set of measures to identify, quantify and implement the identified measures. To do this, it is necessary to carry out systematic accounting and audit of inventories.

The qualification work investigates the theoretical aspects of accounting and auditing of inventories: their economic content, accounting tasks, classification and evaluation. The essence of the audit of inventories and its regulatory and information support is revealed. An in-depth analysis of the production and financial activities of the enterprise under study. Features of conducting primary, warehouse, synthetic and analytical accounting of production stocks are considered. The method of conducting an audit of production stocks and registration of its results is generalized. Recommendations for improving the accounting and auditing of inventories for enterprises are given. As a result of the research the essence of production stocks is specified; improved classification of inventories; the content of the accounting policy for accounting of transport and procurement costs of purchased inventories has been supplemented; it is offered to carry out diagnostics of the inventory management system when performing the audit of inventories using the developed list of issues.

Implementation of the proposed areas of improvement of inventory accounting will significantly increase the efficiency of financial and economic activities of enterprises, will establish more efficient and less labor-intensive accounting, control over the availability, movement and use of inventories, as well as achieve their savings.

Key words: production inventories, accounting, audit, primary documents, accounting registers, automation of accounting.